

ZANOX – KOCKÁZATOK ÉS MELLÉKHATÁSOK

Szögre akasztott idő

KOVÁCS PATRIK

MEGSZÜLETETT AZ IDÉTLEN IDŐKIG MAGYAR VERZIÓJA.

Aligha létezik invenciózusabb hollywoodi vígjáték, mint az idestova harminc éve bemutatott *Idétlen időkig*, mely a science fiction egyfajta „alműfajaként” meghatározható időhurok-mozik és a romantikus komédiák gyümölcsöző nászából született. A Bill Murray és Andie McDowell főszereplésével készült műremek megannyi hasonló – ám talán kevésbé időtálló – opusz számára szolgált zsinórmértéként (*Az 50 első randi*, *Palm Springs*, *Boldog halálnapot!*). Ennek az örökségnek a felelősségteljes gondnoka az elsőfilmes magyar rendező, Baranyi Gábor Benő is, hiszen *Zanox – Kockázatok és mellékhatások* című, a Nemzeti Filmintézet Inkubátor Programjának támogatásával készült munkája a felsorolt filmek által kikristályosított dramaturgiai mintát követi: főhőse időcsapdába kerül, s újra meg újra átéli egyetlen nap eseményeit. Nincs más hátra, rést kell ütnie a jéggé dermedt időn, meg kell lennie a kijáratot az „ismétlődő örökkévalóság” labirintusában – némi szerencsével pedig még a szerelem is rátalál.

Módfelett ígéretes a *Zanox* felütése: Misi (Bálint Előd) a dunaiúvárosi panelrengeteg mélyén arra ébred, hogy néhány óra múlva kezdődik az érettségije, és ráadásul még csinos osztálytársnője, Janka (Erdős Lili) kegyeit sem sikerült elnyernie. Igyekszik hát eleget tenni a kettős kihívásnak, ám a mágikus péntek tizenharmadika seregnyi tragikus fordulatot tartogat a számára. A nap végén felfedezi, hogy gyógyszerre, a szorongásos tünetek ellen kifejlesztett *Zanox* némi házipálinkával kombinálva csodákra képes: visszarepíti az időben egészen a sorsdöntő reggelig. A félszeg fiú egymást követő kudarcos próbálkozások révén igyekszik elkerülni az idegőrlő huszonnégy óra során halmozódó nemkívánatos véletleneket, csak hogy közben véres bűnyübbe keveredik, így a rendőrség elől is menekülnie kell. Eddig hát a nem túlságosan eredeti történet, melynek egyetlen jelentős novumát mégis fontos hangsúlyoznunk: Baranyi Gábor Benő bátran ellentmond az időhurok-mozik amerikai sztenderdjeinek (nem úgy, mint az alműfaj egyetlen korábbi magyar reprezentánsa, a *Hurok*).

„Rég elveszítettük sorsunk irányítását”
(Bálint Előd)

A *Zanox* tudatosan eloldja magát a hollywoodiánus időhurok-filmeket jellemző kliséktől, mi több, lokális érvényű, sajátosan magyar science fictionként kíván működni. Szimpatikus ez az igyekezet még akkor is, ha a debütáns rendező csupán részszikerekig jut vakmerő ambíciói megvalósításában. Rendhagyó megoldás például, hogy Baranyi

az első húsz percben szinte kizárólag a szerelmi motívumokra koncentrált, majd éles tematikai- és hangnemműváltás következik, s kezdetét veszi Misi bűnbe sodródásának – mi több, mentális összeomlásának – története. Sajnos azonban túlságosan messzire futnak egymástól a cselekményszálak, és a coming-of-age meseként való értelmezést alaposan megnehezíti, hogy Misi és Janka románcának íve idejekorán megtörik, s csak a szellemes, bár kissé kurta epilógusban érkezik nyugvópontjához. Ugyanakkor szintén originális ötlet, hogy a végjátékban főhőscsere történik: az időgubancot – a zsáner hagyományaitól üdítően eltérő módon – nem az addigi protagonista, hanem egy mellékszereplő, nevezetesen Misi orvosa (Hatházi András) fésüli ki. Baranyi tehát a célegyenesben „kicsavarja a kormányrudat” a főszereplő kezéből, s ezzel már egy jellegzetesen magyar társadalmi élményre tapint rá: jelesül arra, hogy már rég elveszítettük sorsunk irányítását, hisz e feladatot idegen hatalmak (a *Zanox* esetében – felettebb ironikus módon – egy befolyásos gyógyszergyártó vállalat) ragadták el tőlünk.

Ritkán fordul elő, hogy egy magyar film Budapest helyett az álmos vidéken játszódjon, Baranyi bemutatkozó munkája azonban e téren is képes meglepetést okozni. A közegábrázolás elsőrangú: Dunaújváros „veretes szocialista múltjával”, roskatag gyárépületeivel és lélektelen paneldzsungelével egyfajta mesebeli, sosemvolt hetvenes éveket ígéz körénk. A hangsávon is rendre több éves – vagy akár évtizedes – nóták csendülnek fel – a fiatalok egymásra találásának jelene-tét például a Belmondo zenekar *Mikor* című száma festi alá (különösen jól eltalált mozzanatról van szó). A néző még az apróbb hibákat is megbocsátja: Baranyi antréja kétségkívül meggyőzőre sikeredett, már csak az a kérdés, milyen irányt vesz a jövőben a most bontakozó életmű.

ZANOX – Kockázatok és mellékhatások – magyar, 2022. Rendezte: **Baranyi Gábor Benő**. Kép: **Gajdics Dávid**. Zene: **Hodován Milán**. Szereplők: **Bálint Előd** (Misi), **Erdős Lili** (Janka), **Hatházi Ákos** (Dr. Karotúr Gyula), **Dráfi Máttyás** (Józsi bácsi), **Sólyom Katalin** (Mama), **Szítás Balázs** (Ember Tamás), **Máhr Ágnes** (Asszisztens). Gyártó: **Salamandra Film**. Forgalmazó: **MoziNet**. 85 perc.

